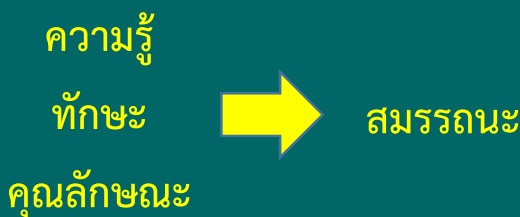

การโค้ช

เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การโค้ช

เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การโค้ชเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

พิมพ์เผยแพร่ออนไลน์ สิงหาคม 2562

แหล่งเผยแพร่

ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้

www.curriculumandlearning.com

พิมพ์ที่

ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้, กรุงเทพมหานคร

หนังสือเล่มนี้ไม่มีลิขสิทธิ์ จัดพิมพ์เพื่อส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และการแบ่งปัน

คำนำ

หนังสือ “การโค้ชเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ” เล่มนี้เขียนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิด หลักการ และเทคนิคการโค้ชเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียน ซึ่งเป็นจุดเน้นของการจัดการเรียนรู้ในยุคที่เทคโนโลยีมีสมรรถนะทำงานแทนมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่มีสมรรถนะจะสามารถประกอบอาชีพได้อย่างสร้างสรรค์

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องได้มากพอสมควร

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒผล

สารบัญ

1. บทนำ	1
2. ความหมายของสมรรถนะ	1
3. ความสำคัญของสมรรถนะ	2
4. แนวทางการโค้ชเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ	4
5. เทคนิคการกระตุ้นสมรรถนะผู้เรียน	6
6. ลักษณะชั้นเรียนที่ส่งเสริมสมรรถนะ	9
7. การประเมินเพื่อกระตุ้นสมรรถนะ	11
8. บทสรุป	12
บรรณานุกรม	13

การโค้ชเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ

1. บทนำ

สมรรถนะ (Competency) เป็นความสามารถของผู้เรียน ในการนำความรู้ ความเข้าใจ และคุณลักษณะที่มีอยู่มาใช้ปฏิบัติงาน สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ที่กำหนดไว้ เป็นจุดเน้นของการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ ในทุกระดับ ท่ามกลางโลกยุคที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงทำงานแทนมนุษย์ บทบาทครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนจากผู้ถ่ายทอดความรู้ มาเป็นผู้ชี้แนะ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือโค้ช (Coach) พัฒนาผู้เรียนให้มี สมรรถนะในด้านต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคต

2. ความหมายของสมรรถนะ

สมรรถนะ หมายถึง ความสามารถในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ได้อย่างถูกต้องตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยใช้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และคุณลักษณะต่างๆ ที่มีอยู่ในตนเอง เช่น สมรรถนะในการ สร้างสรรค์นวัตกรรม หมายถึง ความสามารถในการสร้างสรรค์

นวัตกรรม โดยใช้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และคุณลักษณะต่างๆ จนได้นวัตกรรมที่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด เป็นต้น

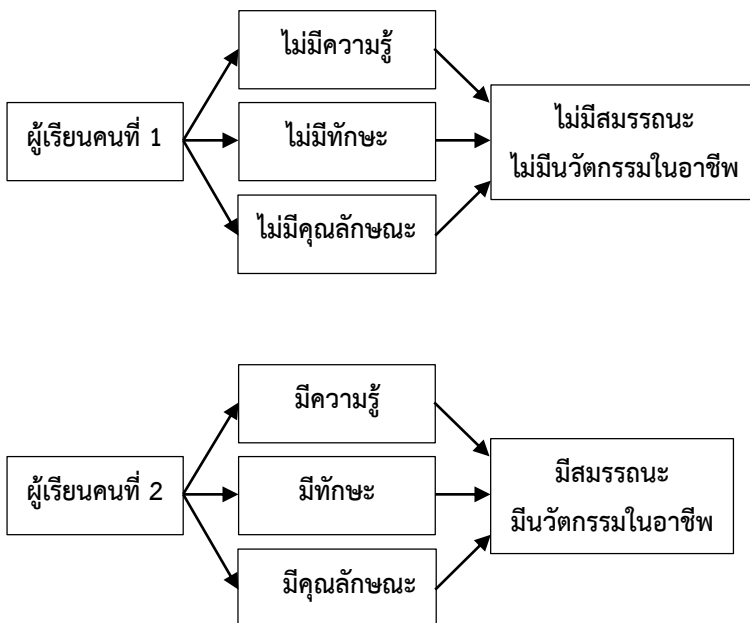
3. ความสำคัญของสมรรถนะ

สมรรถนะมีความสำคัญต่อผู้เรียนในแง่ของการมีโอกาในการพัฒนาอาชีพในอนาคตของผู้เรียน กล่าวคือ ผู้เรียนที่มีสมรรถนะจะมีโอกาสพัฒนาความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพมากกว่าผู้เรียนที่ขาดสมรรถนะ ไม่ว่าจะเป็อาชีพใดๆ ก็ตาม

ผู้เรียนที่มีสมรรถนะจะสามารถนำความรู้ในเชิงทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติได้จริง ไม่ใช่แค่รู้แบบท่องจำได้ หรือรู้แต่ทำไม่ได้ อีกทั้งผู้เรียนที่มีสมรรถนะยังมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพในระยะยาว สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมในอาชีพได้

ตรงกันข้ามกับผู้เรียนที่ขาดสมรรถนะซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น มีความรู้แต่นำไปใช้ไม่ได้ หรือว่ามีความรู้แต่ขาดคุณลักษณะ ความอดทนมุ่งมั่น หรืออาจจะไม่มีทั้งความรู้และคุณลักษณะที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ส่งผลทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสในการพัฒนาสมรรถนะของตนเองในระยะยาวเช่นกัน

ดังนั้นผู้สอนจึงควรมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะด้านต่างๆ โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ความสามารถและคุณลักษณะของตนเองในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพิ่มเติมจากการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้เกิดความรู้ความเข้าใจ แต่เพียงเท่านั้น ความสำคัญของสมรรถนะในแง่ของการประกอบอาชีพของผู้เรียนสรุปได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 การมีสมรรถนะกับการประกอบอาชีพของผู้เรียน

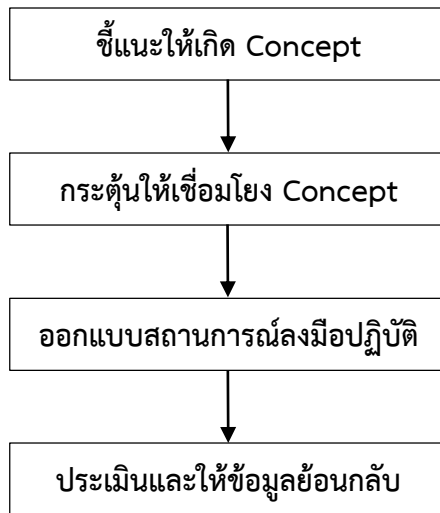

4. แนวทางการโค้ชเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ

ผู้สอนใช้การโค้ชให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาสมรรถนะด้านต่างๆ ได้ตามแนวทางต่อไปนี้

1. ชี้แนะให้ผู้เรียนเกิด Concept ในการเรียนรู้อย่างถูกต้องและชัดเจน (ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้ในหนังสือ “การโค้ชที่เน้น Concept ของผู้เขียน”)
2. กระตุ้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยง Concept หนึ่งกับ Concept อื่นๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนต่อยอดองค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแม่นยำ
3. ออกแบบหรือกำหนดสถานการณ์ให้ผู้เรียนนำ Concept ที่ตนเองมีอยู่ไปปฏิบัติงานสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความถนัด ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่จะต้องใช้ความรู้หรือ Concept ต่างๆ ตลอดจนทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย เป็นต้น และระหว่างที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานหรือกิจกรรม ผู้สอนควรสังเกตและตรวจสอบสมรรถนะของผู้เรียน ว่าสามารถปฏิบัติได้จริงหรือไม่ (ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมในหนังสือ “การประเมินตามสภาพจริงอิงสมรรถนะ” ของผู้เขียน)

4. สรุปผลการประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างสร้างสรรค์แก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยมุ่งสรุปให้ทราบว่าผู้เรียนแต่ละคนเกิดสมรรถนะแล้วหรือไม่อย่างไร สิ่งใดที่ผู้เรียนทำได้ดี สิ่งใดที่ผู้เรียนยังทำไม่ได้ และมีเหตุปัจจัยใดที่ทำให้ผู้เรียนยังทำไม่ได้ จากนั้นนำผลการประเมินไปใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ต่อไป สรุปได้ตั้งภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แนวทางการโค้ชเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ

5. เทคนิคการกระตุ้นสมรรถนะผู้เรียน

ผู้สอนสามารถใช้เทคนิคการโค้ชเพื่อกระตุ้นสมรรถนะผู้เรียนได้ดังนี้

1. **อย่าทำตัวเป็นผู้เชี่ยวชาญ** เพราะจะทำให้ผู้เรียนคิดพึ่งพิงผู้สอน แทนการพึ่งพาความสามารถของตนเอง และไม่คิดในสิ่งที่แตกต่างจากความคิดของผู้สอน การทำตัวเป็นผู้เชี่ยวชาญของผู้สอนจะส่งผลทำให้ผู้เรียนไม่ใช้ความรู้ความสามารถของตนเอง และอาจทำให้ขาดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในระยะยาว

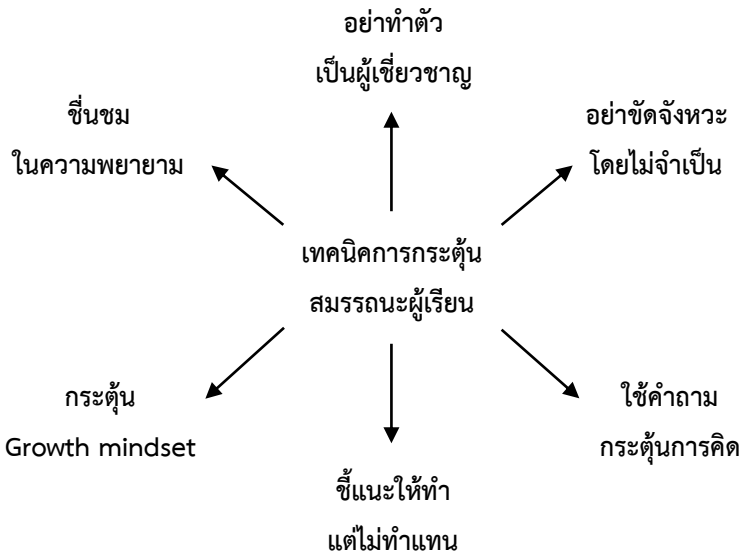
2. **อย่าขัดจังหวะโดยไม่จำเป็น** เพราะการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่อาศัยความต่อเนื่องของการคิดและการลงมือปฏิบัติกิจกรรม หากผู้เรียนมีจิตใจจดจ่ออยู่กับการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนไม่ควรขัดจังหวะหรือรบกวนสมาธิของผู้เรียน

3. **ใช้พลังคำถาม (power questions)** เพื่อเปลี่ยนแปลงกระบวนการคิดและพฤติกรรมการเรียนรู้ หากพบว่าผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน (misconception) หรือขาดคุณลักษณะในการเรียนรู้ การใช้พลังคำถามจะกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยความสมัครใจ

4. **ชี้แนะในสิ่งที่ถูกต้องและให้กำลังใจ** หากพบว่า ผู้เรียนปฏิบัติงานหรือกิจกรรมไม่ถูกต้อง ให้ผู้สอนให้กำลังใจในความมุ่งมั่นพยายามของผู้เรียนก่อน แล้วชี้แนะแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องต่อไป และผู้สอนต้องยึดหลักการว่า **“ทำให้ดูเป็นตัวอย่างได้ แต่จะไม่ทำแทน”** เพราะการทำแทน เป็นการทำลายโอกาสการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน

5. **ชี้แนะให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง** ว่าตนเองสามารถพัฒนาสมรรถนะได้ด้วยความสามารถของตนเอง ทำให้ผู้เรียนรับรู้ความสามารถของตนเอง มี Growth mindset ต่อการพัฒนาตนเอง

6. **ชื่นชมในความมุ่งมั่นพยายาม** แทนการยกย่องผลงานมากเกินไป เพราะความมุ่งมั่นพยายามเป็นแก่นสารของการเสริมสร้างสมรรถนะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ภาพประกอบ 3 เทคนิคการกระตุ้นสมรรถนะของผู้เรียน

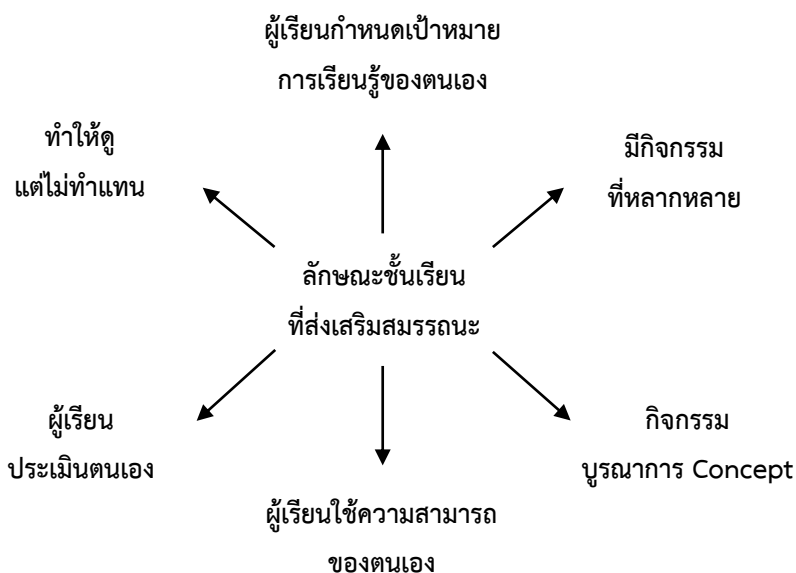
6. ลักษณะชั้นเรียนที่ส่งเสริมสมรรถนะ

ชั้นเรียนที่ช่วยเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนมีลักษณะดังนี้

1. ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายความสำเร็จทางการเรียนรู้ของตนเอง และวางแผนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ learning style ของตนเอง แทนการรับ order เป้าหมายการเรียนรู้จากผู้สอน
2. ชั้นเรียนมีกิจกรรมที่หลากหลายในเวลาเดียวกัน คล้ายห้างสรรพสินค้าที่เราสามารถเลือกซื้อสิ่งที่เราต้องการ สิ่งที่เราชอบ ทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการปฏิบัติกิจกรรม
3. กิจกรรมการเรียนรู้มีลักษณะบูรณาการ Concept ต่างๆ มากกว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่บูรณาการและแยกส่วน
4. กิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามความสามารถของตนเองที่สามารถประสบความสำเร็จได้ด้วยตนเอง

5. ผู้เรียนประเมินตนเอง (self-assessment) ด้วยเกณฑ์หรือมาตรฐานการประเมินที่ชัดเจน และแปรผันได้ตามระดับความสามารถของผู้เรียน

6. ผู้สอนเป็นโค้ช ชี้แนะ ให้คำแนะนำ หรือทำตัวอย่างให้ดูก่อนแล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติเอง เพื่อช่วยกระตุ้นสมรรถนะอย่างต่อเนื่อง

ภาพประกอบ 4 ลักษณะชั้นเรียนที่ส่งเสริมสมรรถนะ

7. การประเมินเพื่อกระตุ้นสมรรถนะ

จุดเน้นของการประเมินเพื่อกระตุ้นสมรรถนะ คือ การให้ **ผู้เรียนประเมินตนเองและพัฒนาสมรรถนะของตนเอง** ให้มีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง มีแนวทางการประเมินตามขั้นตอนดังนี้

1. อธิบาย **ชี้แจง เกณฑ์การประเมิน** หรือเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring rubrics) ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาและทำความเข้าใจระดับมาตรฐานการประเมินสมรรถนะ ก่อนที่จะให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะเข้าใจว่าเขาจะประเมินตนเองอย่างไร

2. ให้**ผู้เรียนประเมินตนเอง** โดยใช้เกณฑ์การประเมินหรือเกณฑ์การให้คะแนนที่อธิบายและชี้แจงไปแล้ว โดยมีข้อตกลงว่าเป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนา ไม่ใช่การประเมินเพื่อตัดสิน

3. ผู้เรียนแลกเปลี่ยนผลการประเมินของตนเองกับเพื่อน และให้**เพื่อนประเมินตนเอง (การประเมินโดยเพื่อน)** โดยใช้เกณฑ์การประเมินหรือเกณฑ์การให้คะแนนเดียวกัน

4. ผู้เรียนทบทวนผลการประเมินตนเองและผลจากการที่เพื่อนประเมิน แล้วสรุปว่าตนเองต้องพัฒนาสมรรถนะในด้านใดเพิ่มเติม และมีแนวทางการพัฒนาอย่างไร

5. ผู้สอนให้กำลังใจผู้เรียนและกระตุ้น Growth mindset ให้เกิดกับผู้เรียน

8. บทสรุป

การโค้ชที่เสริมสร้างสมรรถนะ เป็นจุดเน้นสำคัญของการศึกษาในปัจจุบัน **ผู้เรียนที่มีสมรรถนะจะมีโอกาสก้าวหน้าในการประกอบอาชีพและสร้างสรรค์นวัตกรรมในอาชีพได้** การเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียน ด้วยการโค้ชของผู้สอนเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาสมรรถนะและเกิด **Growth mindset** ในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และใช้การประเมินตนเองเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมองเห็นพัฒนาการของสมรรถนะของตนเองและวางแผนพัฒนาต่อไป

บรรณานุกรม

- วิชัย วงษ์ใหญ่, และมารุต พัฒนาผล. (2562). *การโค้ชเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- Colby, R. (2017). *Competency – based Education: A New Architecture for K-12 Schooling*. MA: Harvard Education Press.
- Goodyear, T. (2016). *Competency-Based Education and Assessment: The Excelsior Experience*. NY: Excelsior College.

ผู้เรียนที่มีสมรรถนะ
จะสามารถนำความรู้ในเชิงทฤษฎี
ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติได้จริง